

Review / Derleme

Probleme yönelik tıbbi sistem ve kayıtlar

Hasan ALBASAN¹, Carl A OSBORNE², Arda SANCAK¹, Rıfki HAZIROĞLU³

¹Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara; ²Minnesota Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Klinik Bilimler Bölümü, Minnesota; ³Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Özet: Probleme yönelik tıbbi sistem; tıbbi uygulama hakkında açık, özlü ve yapılandırılmış açıklamalar sağlayarak hasta bakımına sistematik bir yaklaşım sunan bir araçtır. Sistemin odak noktası probleme yönelik tıbbi kayıttır. Bu kayıt sistemi hasta bakımının devamlılığını sağlar ve bakımı yapan kişiye hastanın sonuçlarını kayıt altına alma fırsatı verir. Probleme yönelik tıbbi sistem, bir hastanın bakımı ile ilgili olan her bir kişiye kendi müdahalelerinin önemi ve uygunluğunu tespit etme şansını yaratır. Probleme yönelik tıbbi sistem çeşitli tıbbi müdahalelerin birleştirilmesi ve zamanlaması haricinde bir hastaya ilişkin toplanması gereken bilginin çeşidi veya eğer problemin yönetilmesi gerekiyorsa ona ilişkin metodu belirlemez. Probleme yönelik tıbbi sistem, gereken anlayışı kavrayabilen ve probleme yönelik tıbbi kayıtların mekanizmasını bilen kişiler için kullanışlıdır.

Anahtar sözcükler: Medikal sistem, probleme yönelik, tıbbi kayıtlar.

Problem-oriented medical system and records

Summary: The problem-oriented medical system is a tool which provides a systematic approach to patient care by providing clear, concise, and structured statements about medical actions. The focal point of the system is the problem-oriented medical record. This record system enhances continuity of patient care and allows one to document outcome of patient care. The problem-oriented medical system allows all individuals involved in a patient's care to determine the importance and relevance of their activities. Except for the timing and integration of various medical actions, the problem-oriented medical system does not dictate the type of information gathered about a patient or methods of problem management. The problem-oriented medical system is most useful to those who comprehend the concepts upon which it is base, and who are familiar with the mechanics of the problem-oriented medical record.

Key words: Medical system, medical records, problem oriented.

Giriş

Kaliteli hasta hizmetinin temel bir parçası olan bilgi, tecrübe ve öğrenme ile elde edilenlere yakın olmayı gerektirir. Birçoğumuza kaliteli hasta hizmetinin bir başka temel parçası olan akıllı kullanmayı ihmal edecek kadar yeni bilginin önemi öğretilmektedir. Akıl; bilgi ve görüş bildirmenin karışımı ile bilgiyi başarılı bir şekilde kullanma kabiliyetinden oluşur. Buradaki akıl kelimesi, uygun klinik görüş bildirmek için yeterli bilgi ve anlama kabiliyetini ifade eder. Temel ilkeler klinik problemlerin tanımlanmasında ve çözümlenmesinde kullanıldığında önemlidir.

Anlamak, bir şeyin anlamını açık olarak algılamayı kapsar. Akıl ve bilgi arasındaki farkı anlayarak onları birbirinden ayırabilmek gerekir. Yoğun bir hastanenin günlük işlerinin akışında gerekli olan bilgilerin hatırlanmasında ve birleştirilmesinde kişi hafızası sınırlıdır. Birçok test çok kısa sürede yapıp sonuçları alınmasına rağmen onları anlama ve etkili kullanma konusunda yeterince verimli olunamaz. Bu konuda probleme yönelik tıbbi sistemin kullanılması çözüm olabilir (3).

Tıbbi uygulamanın beceriden ziyade bilim olduğunu vurgulamak için probleme yönelik tıbbi sistem ilk defa Dr Lawrence Weed tarafından ele alınmıştır (8). Weed, akıl ve bilginin daha iyi anlaşılması için probleme yönelik tıbbi sistemin kullanılmasını tavsiye etmiştir. Bu sistem, hasta bakımı hakkında açık, öz ve yapılandırılmış ifadeler içermektedir.

Kısa bir süre sonrada veteriner hekimlik alanında probleme yönelik tıbbi sistem esas alınarak probleme yönelik veteriner hekimlik kayıtlarının kullanılması savunuldu ve birçok veteriner eğitim hastanesi tarafından standart eğitim aracı olarak kabul edildi (1,2,9). Özel veteriner kliniklerinde kullanılmak üzere uygulanabilir bir araç olarak probleme yönelik veteriner hekimlik kayıtları ilk defa Saidla tarafından hazırlanmıştır (5,6,7).

Burada amaç probleme yönelik tıbbi sistemin ve bunun odak noktası olan probleme yönelik veteriner hekimlik kayıtlarının anlaşılmasını sağlamaktır.

Hasta Bakımı

Hasta Sahibinin Gözüyle: İyileşemeyecek hastalığı potansiyel olarak iyileşebilecek hastalıktan antemortem

olarak ayırabilmek hastalığın klinik değerlendirilmesi ile ilişkili olan en önemli bilinmeyenidir. Hasta sahipleri genellikle “Doktor, ona yardımcı olabilir misin?” sorusunu sorarlar. Hasta sahipleri, hayvanlarının tedavi veya tedavisiz iyileşme olasılığını, tedavinin ücretini ve iyileşmenin tam veya kısmen mi olacağı hususlarını merak ederler. Veteriner hekimlerin yaşayan bir hastada bu ayrımı mantıklı ve tutarlı yapabilmeleri için hastalığın nedeni ve biyolojik seyrini tanımlamaları ve organ yetmezliğine veya hastalığına karşı vücudun dengeleme cevabını anlamaları gerekmektedir (3,4).

Veteriner Hekim Gözüyle: Bir anahtar bulgunun içeriği spesifik bir tanının önündeki engeli ortadan kaldırmaktır. Hastanın anamnezindeki tek bir olay, fiziksel muayene bulgusu, laboratuvar sonucu veya radyografisi nadiren spesifik tanının konulabilmesi için yeterlidir. Kitaplarda tanımlanan spesifik bir hastalığın anahtar klinik belirtilerinin ezberlenmesi o hastalığın tanısının konulmasında etkili olmayabilir, çünkü aynı hastalık farklı hastalarda seyrine göre değişen farklı belirtiler gösterebilir (3,4).

Bir problemin altındaki nedenin tespiti bir kasanın şifresine benzer. Kombinasyonun bir sayısı anamnez iken fiziksel muayene diğer bir sayıdır. Uygun seçilen laboratuvar testleri, radyolojik teknikler ve biyopsi prosedürleri kombinasyonun diğer sayılarıdır. Farmakolojik ajanlara verilen cevaplar ve araştırma amaçlı cerrahi bazı hastalıkların spesifik tanısına götüren kombinasyonun diğer parçalarıdır. Vaka herhangi bir kombinasyonla kilitli olduğu için kilit ancak sayıların doğru sıralanmasını bilen birisi tarafından açılabilir. Probleme yönelik sistemin tanısı, prognozu ve tedavisi uygulamaya yönelik bir protokoldür. Bu, çeşitli hastalıkların nedenlerini tanımlamayı sağlayan bilgi kombinasyonunun tanımlanmasını ve sırasını belirleyen basit, mantıklı ve etkili bir yapıdır. Bu aynı zamanda tedavi seçiminde ve tedavinin etkinliğinin izlenmesinde de bize yardımcı olur (4).

Probleme Yönelik Tıbbi Sistem

Probleme yönelik tıbbi sistem, hasta bakımı için gereken basit, düzenli ve etkili bir kurallar topluluğudur. Dört aşamadan oluşan bir tıbbi eylem esasına dayanmaktadır ki bu aşamalar 1- bilgi toplama (veri tabanı), 2- problem listesi, 3- plan hazırlama ve 4- planın takibi veya gelişim notlarıdır (Şekil 1) (3).

Bu sistem, veteriner hekimlerin iş yükünü diğer personelle paylaşımını ve işin eksiksiz yürütülmesini sağlamakla birlikte veteriner hekim, teknisyen ve hasta sahibi gibi kişilerin hasta ile ilgili sorumluluklarını ve üzerlerine düşen görevlerin önemini belirler (3).

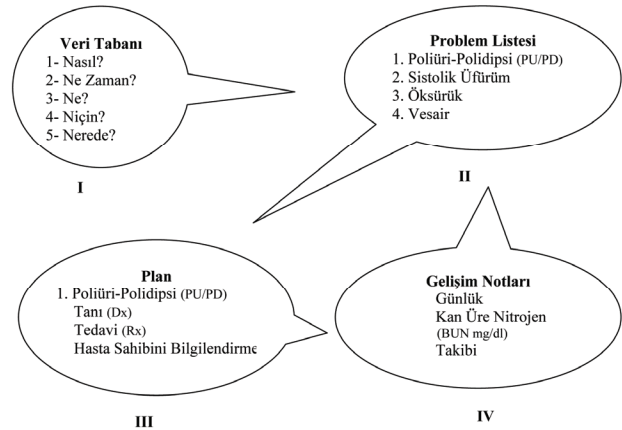
Probleme Yönelik Tıbbi Kayıtlar

Probleme yönelik kayıt sistemi hastanın hikâyesinden, fiziksel muayenesinden ve bazen laboratuvar, elektrokardiyografik ve radyografik ön bulgularından başlangıç bilgilerinin toplanmasını gerektirir. Tıbbi uygulama-

nın bu aşaması veri tabanı olarak adlandırılır ve tıbbi kaydın başlangıç aşamasıdır (Şekil 1) (3).

Veri tabanında toplanan bilgilerle tespit edilen anormallikler hastanın problemleri olarak tanımlanır ve kayıt sisteminde rakamsal olarak listelenirler. Başlangıçtaki problem listesinin oluşturulmasından sonra hastanın yönetilmesini takip eden her aşama daima spesifik bir problemle ilişkilendirilir (3).

Her bir problem için hazırlanan plan tanı ve tedavi bölümlerine ayrılır (Şekil 1). Hastanın seyri ve başlangıçtaki tanı ve tedavi planlarına göre uygun aralıklarla gelişim notları halinde takip planları hazırlanır (Şekil 1). Bu şekilde probleme yönelik tıbbi sistem gözlemlerden, yorumlardan ve tanımlanan her bir problemin tedavisinden oluşan bir kayıt sistemi ile birlikte her bir problemin sürekli olarak geliştirilmesine izin veren bir yapı sağlamaktadır (3). Bir veteriner kliniği ile bir veteriner eğitim hastanesi karşılaştırıldığında hastanenin sahip olduğu imkânlar bir problemin tanı veya tedavisini etkileyebilmesine rağmen probleme yönelik medikal sistemin önemi veya uygulanabilirliği üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir (3).

Şekil 1. Probleme yönelik tıbbi sistemi içeren tıbbi uygulamanın 4 aşaması şematik olarak gösterilmiştir. Bu şemada probleme yönelik tıbbi sistem, probleme yönelik bir tıbbi kayıt ile açıklanmıştır.

Figure 1. Schematic illustration of the four phases of medical action comprising the problem-oriented medical system. In this illustration, the problem-oriented medical system is depicted by a problem-oriented medical record.

Problem Tanımlama ve Problem Çözme

Probleme yönelik tıbbi sistemin en önemli tanı aşamalarından birisi hastanın medikal problemlerinin abartılmadan tanımlanmasıdır (3). Problemlerin çözümünden önce uygun bir şekilde tanımlanması gerekir. Bu, tanı sürecindeki en önemli ilk aşamadır. Veteriner hekimler bütün medikal problemleri tek başına çözecek şekilde eğitilmez. Hiç bir kimse kendisine getirilen herhangi bir hastanın en iyi bir şekilde tedavisi için gerekli teknik ve yeterli bilgiyi hafızasında tutamaz. Diğer taraftan veteriner hekimler problemlerin tanımlanması hususunda eğitilebilirler. Hastaya ilişkin problemlerin tama-

Tablo 1. Bilimsel metodun ve tıbbi uygulamanın 4 aşamasındaki benzerliklerin mukayesesi.

Table 1. Comparison of similarities of the four phases of scientific method with the four phases of medical action.

Araştırma Parçaları	Probleme Yönelik Tıbbi Sistem	Probleme Yönelik Tıbbi Kayıt	Genel Terimler
1. Bilgi toplama	Başlangıç veri tabanı	Başlangıç veri tabanı	Bilgi toplama
2. Hipotez	Problemlerin tanımı	Problem listesi	Yanlığı belirleme
3. Araştırma	Planların hazırlanması	Başlangıç planları	Ne yapılacağını tespiti
4. Sonuçların yorumu	Takip planları	Gelişim notları	Her bir kararı takip

mının doğru tanımlanması problemlerin tanısı ve tedavisi aşamasında var olan kaynakların (bilimsel dergiler, kitaplar, konsültasyon ve sevk) tanıyı koyacak olan veteriner hekim tarafından iyi kullanılmasını sağlar. Problemin iyi tanımlanması çözümünün yarısı demektir (3,4).

Bazen iki kişinin farklı iki dilde iletişim kurmaya çalışması karışıklığa ve yanlış anlamaya neden olur. Aynı dili kullanan kişilerin evrensel olarak kullanılan terimleri (örneğin tanı) farklı anlamda kullanmalarından veya farklı tanımlamalarından dolayı karışıklıkların çıkması yaygın bir durumdur.

Tanı kelimesinin anlamı fark etmek veya ayırt etmektir. Tanı, hastalığın neden veya nedenlerinin tespit edilerek seyirinin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Tanı süreci idrak ile ilgili karmaşık faaliyetleri içermektedir. Hastanın hastalığının nedenlerini bilmek önemlidir. Çünkü; hastalığın biyolojik davranışının doğru tahmin edilmesi, spesifik tedavi imkânlarının değerlendirilmesi, destekleyici veya semptomatik tedavi ihtiyacının değerlendirilmesi ve çeşitli biyolojik fonksiyonların geri dönüşümü olmayan bir şekilde zarar görmesine karşı vücudun dengeleme kapasitesinin değerlendirilmesi, ancak hastalığın neden veya nedenlerinin bilinmesi ile yapılabilir (3).

Hasta yönetiminin en önemli bileşeni spesifik tanının konulmasında genel bir fikir birliği olmasına rağmen tanı genellikle bir kanaat meselesidir. Eğer yeterli bulguya dayalı olmadan spesifik bir tanı yapıldıysa bu yanlış bir tanı olabilir.

Veteriner fakültesi öğrencileri ve veteriner hekimler genellikle yetersiz klinik veriler ile tahmini tanıda başarılı olmak üzere eğitilirler. Tıbbi uygulamanın bu tarzı özellikle veteriner hekimlerin yoğun bir iş yükünün baskısına maruz kaldıklarında artmaktadır. Bu şekildeki tanı yaklaşımı hafıza, tecrübe ve tahmini iş eğitimi gerektirmektedir. Bu konsepti öğrenenler farkında olmadan öğrencilerini dürüst olmamaya teşvik etmektedirler. Birisinin görevi tanı koymak diğerinin ise onu doğrulamaktır. Eğer tanının doğruluğu kontrol edilmezse onların hatalarını anlama ve düzeltmeleri mümkün olmayacaktır. Kısa süre zarfında da daha az bilgiye ve daha çok sezgilere güvenmeye başlayacaklardır.

Probleme yönelik sistem, ön spesifik tanı koyulması yönündeki baskıyı engelleyen kendine özgü bir sistemdir. Hatta bu sistem problemlerin ve onların nedenlerinin abartılmasını önlemek için düzenlenmiştir. Eğer gerekli bilgileri elde etmek mümkün değilse veya spesifik bir

tanı koymak mümkün değilse probleme yönelik sistemi kullanan veteriner hekimlerin problemleri anladıkları seviyede belirtmeleri (örneğin pankreatitis yerine kusma) beklenmelidir (3). Sezgilere bağlı olarak problemlerin abartılması istenmemelidir.

Problem Çözmenin Esasları

Probleme yönelik tıbbi sistem, primer hasta hizmeti veren klinisyenler, uzmanlar ve üniversite klinisyenleri için uygun olan akademik problem çözümünü kapsar. Bu sistem hasta veya laboratuvar eksenli tüm incelemelerin temel yapısını oluşturur. Araştırma laboratuvarında hipotezleri ispat veya çürütmek için deneyler yapılmaktadır. Bilimsel metodun iyi bilinen 4 aşaması; 1-başlangıç bilgisinin toplanması, 2-gözlemleri açıklayan hipotezlerin kurulması, 3-hipotezlerin ispatı veya çürütülmesi için deneylerin yapılması ve 4-sonuçların yorumlanmasıdır. Takip eden bölümde detayları ile anlatılacak olan bilimsel çalışmaların bu 4 aşaması probleme yönelik sistemi oluşturur, sadece isimleri değiştirilmiştir (Tablo 1). Bunlar; 1-başlangıç bilgileri başlangıç veri tabanı olarak isimlendirilir, 2-hipotez oluşturma hastanın problem listesini veya problemlerin tanımını ifade eder, 3-hastanın problemlerinin değerlendirilmesi için yapılacak olanlar plan olarak isimlendirilir ve 4-planların uygulanması bilgi üretir ki gelişim notları olarak kayıt edilir (3).

Probleme yönelik tıbbi sistem, kişinin klinik bilgileri uygun yöntemle toplama, değerlendirme ve yorumlama becerisini artırır (3,4).

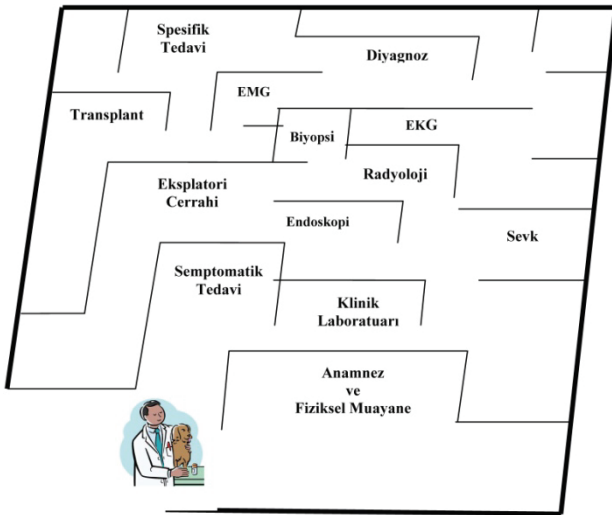
Tıbbi Kayıtlar- Etkili Bir Uygulamanın Vazgeçilmez Aracı

Tıbbi kayıtlar veteriner hekimliğin icrasında önemli bir araçtır. Hastane personeli arasındaki iletişimi ve hasta bakım planlarının temelini tıbbi kayıtlar oluşturmaktadır. Kayıtlar; hastanın hastalığı, bakımı ve tedavisinin belgelenildiği dokümanları oluşturur. Kayıtlar; hastanenin verdiği tıbbi hizmetin değerlendirilmesi, çalışmalarda kullanılması ve incelenmesi için kaynak olarak kullanılır (7). Amerikan Hayvan Hastanesi Birliğinin Tıbbi Kayıtlar el kitabında yer alan bu özlü ifadeler veteriner hekimliğin uygulanmasında tıbbi kayıtların oynadığı hayati önemi özetlemektedir. Bunlar; hasta bakımının planlanması, hasta bakımında görev alan kişiler ile hekimlerin iletişimi, hukuki anlaşmazlıklarda yardımcı olabilecek kanıt oluşturan dokümanlar ve devamlı kişisel eğitim için gözden geçirilecek mükemmel bir kaynak olması açısın-

dan anahtar kavramlardır. Uygun olarak düzenlenmiş tıbbi kayıtlar, etkili ve verimli tıbbi uygulamayı teşvik eden önemli bir bilgi notu haline de gelmektedir. Kayıtlar, veteriner hekimlerin aktivitelerine rehberlik ederek onlara yardımcı olur.

Bilgilerin toplanması ve işlenmesine bağlı olarak hazırlanan hastaya ilişkin kayıtlar mali kayıtlar için de önemlidir. İşlerin çok yoğun olduğu bir gün içerisinde ücretlendirme konusunda etkili bir hesaplama yapılması ve bunların hafızada tutulması mümkün olmayabilir. Mali bilgilerin hazırlanmasına yardımcı olacak aletlerin geliştirilmesine ve kullanılmasına ve bilgisayar programlarının yapılmasına yönelik yüksek talepler bu hususun önemini vurgulamaktadır (3).

Veteriner hekimler rastgele toplanan veriler ve hafızasındaki bilgiler yardımı ile hastalarına bakmaya fazlaca teşebbüs etmektedirler (Şekil 2). Gerekli hasta bakımı iyi bir tıbbi kayıt sistemi olmadan da mümkün olmasına rağmen bu bir kuraldan daha ziyade bir istisnayı temsil eder.

Şekil 2. Veteriner Hekimlerin medikal problemleri tanımlama ve çözmeye çalıştıklarında karşılaştıkları tanı ve tedavi labirentinin şematik gösterimi.

Figure 2. Schematic illustration of the diagnostic and therapeutic maze that confronts individuals attempting to define and solve medical problems on an impromptu basis.

İyi tutulmayan mali kayıtlar durumunda olduğu gibi iyi tutulmayan tıbbi kayıtlar etkisiz ve hatalı hasta yönetimi ile doğrudan ilişkilidir. Hafızanın doğru hasta için doğru bilgiyi doğru zamanda vereceğine güvenilmez. Veteriner hekimliğin bu değişim aşamasında, fonksiyonel tıbbi kayıtların rutin kullanımı ve gelişimi veteriner hekimliğin diğer bileşenlerinden daha ziyade hasta tedavi hizmet kalitesi üzerine büyük etkisi olacaktır (3). Tıbbi kayıtlar veteriner hekimliğin vazgeçilmez bir aletidir. Bu aletin etkili veya etkisiz olması onun nasıl kullanıldığı, organize edildiği ve saklandığına bağlıdır. En etkili sistemler, ne yapıldığı, nasıl yapıldığı, ne zaman yapıldığı,

niçin yapıldığı, ne bulunduğu ve kimin yaptığı hususunda özlü ve doğru bilgileri sağlar. Kullanışlı bilgi, hatasız hazırlanarak zamanında kayda geçirilen, çoğaltılabilen ve kolayca ulaşılabilen bilgidir (3,4).

Probleme yönelik tıbbi kayıt, problem tanımını vurgulayan ve hastanın problemlerinin sırası ile yönetilmesini sağlayan son derece etkili bir tıbbi araçtır. Bu sistemde her bir hastanın bir kaydı vardır. Bu kayıtlarda tüm gözlemler ve bilgiler spesifik bir problemle ilişkilendirilerek her bir problemin diğer bütün problemlerle birlikte değerlendirilmesi yapılır. Bu sistem hasta hizmetlerinde yeni bir yaklaşım olmasına rağmen yıllardır klinik hekimlikte kullanılan birçok prensibi kapsamaktadır. Probleme yönelik sistem basit fakat güven esasına dayalı problem sorgulama metodu olduğu için klinisyenlerin etkili hasta bakma kabiliyetlerini artırmaktadır.

Probleme yönelik tıbbi sistem doğru ve eksiksiz hasta kayıtlarına olan ihtiyacın önemini belirtir. Komplike bir problem ile uğraşırken iyi düzenlenmemiş hasta kayıtları bazen başarılı bir klinisyenin kafasının karışmasına ve önemli detayların gözden kaçmasına neden olur. Klinisyenin, her biri birden fazla problemi olan hastalarını aynı anda tedavi ettiğinde karışıklık durumu daha da artmaktadır. Problemlerin komplike olmadığı vakalarda bile tek düşünce ile sınırlı kalmayarak hasta kayıt sisteminin hastanın uzun dönem bakımını kapsamaması gerekmektedir. Probleme yönelik tıbbi kayıt yapılması eski bilgilere hızlıca erişimi ve onların kullanılmasını sağlamaktadır. Doğru olmayan dağınık hasta kayıtları hastanın geçmiş bilgilerine ulaşımı engeller veya çok fazla zaman kaybına neden olur.

Tablo 2. Probleme yönelik tıbbi kayıtların düzenli olmayan tıbbi kayıtlarla mukayesesi.

Table 2. Comparison of features of the problem-oriented medical record with the chaotic medical record

Probleme yönelik tıbbi kayıt	Düzensiz tıbbi kayıt
1. Tanımlanan veri tabanı	1. Hastadan hastaya değişen veri tabanı
2. Tamamlanan problem	2. Problem listesi mevcut değil listesi
3. Her bir problemle ilgili hazırlanan planlar	3. Planlar her bir problemle ilgili veya ilgisiz
4. Her bir problemle ilgili belirli bir yapıda hazırlanan takip planları	4. Belirli bir yapıda olmayan ve problemlerin rastgele takip edildiği takip planları
5. Kolay ulaşılabilen ve temin edilebilen bilgiler	5. Ulaşılamayan veya erişimi çok fazla zaman gerektiren bilgiler

Düzenli olmayan tıbbi kayıtlar, veteriner hastaneleri tarafından kullanılan etkisiz ve güvenilir olmayan birçok tıbbi kayıt sistemini ifade etmektedir (6). Probleme yönelik tıbbi kayıt ile düzenli olmayan tıbbi kayıt arasındaki bazı farklılıkların karşılaştırılması tablo 2’de gösterilmiştir. Eski diyagnostik sistem ile probleme yönelik sistem

arasındaki en büyük fark tahmine dayalı yöntemden vazgeçilerek bilimsel mantığın vurgulanmasıdır (3). Tanı uzmanlarının geçmişte çok fazla güvendiği altıncı his ve içgüdüsel hisler kullanılmamalıdır. Bu durumlarda ani yaratıcılık etkili gibi görünse de bu bilinçaltı hafızanın sağladığı doğru sezgisel kararı hedefleyen altıncı his bilgisidir.

En iyi aletler bile çalışma şeklini bilmeyen birisi tarafından kullanılırsa etkisizdirler. Probleme yönelik sistem, tıbbi bilgilerin esasını iyi kavrayamamış bir kişiden iyi bir tanı uzmanı yapmanın kestirme yolu değildir (3). Bütün kayda değer çabalarla birlikte bu sistemin etkili kullanımı hasta hizmetine bağlılığı ve kişisel disiplini gerektirmektedir. Yazılı girdiler okunaklı, özlü ve ulaşılabilir olmak zorundadır. Kötü tutulmuş bir probleme yönelik tıbbi kayıt düzenli olmayan bir tıbbi kayıttan, kaybolan veya yanlış yere konulan kayıtlar kayıt tutmaktan daha iyi değildir.

Kaynaklar

1. **Lorenz MD, Schall WD** (1977): *Modified problem oriented record for 5x8 cards*. J Am Anim Hosp Assoc, **13**, 323-327.
2. **Osborne CA** (1975): *The transition of quality patient care from an art to a science: The problem oriented concept*. J Am Anim Hosp Assoc, **11**, 250-260.
3. **Osborne CA** (1979): *The Problem-Oriented Medical System; Improved Knowledge, Wisdom, and Understanding of Patient Care*. Vet Clin North Am Small Anim Pract, **13**, 745-790.
4. **Osborne CA** (1995): *Diagnosis by rule-out: Judgment in the absence of certainty*. 11-13. In: JD Bonagura, RW Kirk (Eds). Kirk's Current Veterinary Therapy XII. W.B. Saunders Co., Philadelphia, PA, USA.
5. **Saidla JE** (1978): *Problem-oriented medicine for the veterinarian*. J Am Anim Hosp Assoc, **14**, 307-330.
6. **Saidla JE** (1983): *Problem-oriented veterinary medical record*. 29-37. In: Ettinger SJ (Ed), Textbook of Veterinary Internal Medicine, Ed.2. W.B. Saunders Co., Philadelphia, PA, USA
7. **Saidla JE, Jeffery KL, Lorenz MD** (1978): *Medical Records Manual*. American Animal Hospital Association, South Bend, IN, USA.
8. **Weed LL** (1971): *Medical Records, Medical Education and Patient Care*. Year Book Medical Publisher, Chicago, IL, USA.
9. **Welser JR** (1975): *Problem oriented veterinary medical record*. 23-33. In: Ettinger SJ (Ed), Textbook of Veterinary Internal Medicine. W.B. Saunders Co., Philadelphia, PA, USA.

Geliş tarihi: 05.12.2012 / Kabul tarihi: 22.04.2013

Yazışma Adresi:

Doç Dr Hasan Albasan
Ankara Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
İç Hastalıkları Anabilim Dalı
06110 Dışkapı / Ankara